

۱۳۶۷

۱۳۶۷

دانشگاه تهران

دانشکده بهداشت

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس بهداشت عمومی (M.P.H)

در رشته مدیریت امور بهداشتی

موضوع :

بررسی نیروی انسانی تشکیلات بهداشتی درمانی استان گیلان

پراهنمائی :

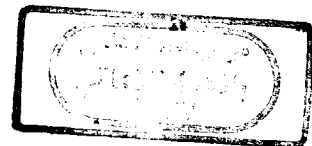
جناب آقای دکتر حسن باسقی

نگارش

دکتر هدایت اله آقایی

سال تحصیلی

۱۳۵۲ - ۵۳

۱۳۶۷

تقدیم به :

استاد گرانقدر جناب آقای دکتر باسقی

که همواره با راهنماییهای ارزنده خود مرادرتدوین این رساله
بسیاری فرمودند .

۱۳۹۷

تقديم به:

هيئت محترم قضات

فهرست مندرجات

ص ۱ تا ۳

مقدمه

ص ۳ تا ۴

قسمت اول

اطلاعات کلی پیرامون اوضاع جغرافیائی، دموگرافی، اجتماعی و اقتصادی استان

گیلان

اول : اوضاع جغرافیائی

صفحه ۴ تا ۵

۱ - مساحت و حدود

۵ تا ۵

۲ - اوضاع طبیعی

۵ تا ۶

۳ - آب و هوا

۶ تا ۷

۴ - رودخانهها

دوم اطلاعات دموگرافیک

۷ تا ۱۲

۱ -

۱۲ تا ۱۳

۲ - تراکم جمعیت

۱۳ تا ۱۳

۳ - افزایش جمعیت

۱۵ تا ۱۳	۴ - میانگین و میانسنی
۱۶ تا ۱۵	۵ - هرم سنی
	سوم اوضاع اجتماعی
۱۸ تا ۱۶	۱ - محل تولد
۱۸ تا ۱۸	۲ - وضع اداری و سیاسی
۲۱ تا ۱۸	۳ - وضع زناشوئی
	۴ - وقایع چهارگانه (ازدواج، طلاق) (متولدین، فوت شدگان)
۲۲ تا ۲۱	
۲۲ تا ۲۲	۵ - میزان عوالید خام
۲۲ تا ۲۲	۶ - میزان مرگ و میر
۲۲ تا ۲۲	۷ - رشد جمعیت
۲۴ تا ۲۲	۸ - وضع سواد
۲۴ تا ۲۴	۹ - مذهب
۲۴ تا ۲۴	۱۰ - زبان

۲۵۳۲۴

۱۱ - ارتباطات

چهارم : خصوصیات اقتصادی

۲۶۳۲۵

۱ - فعالیت اقتصادی

۲۶۳۲۶

۲ - مشاغل عمده

۲۸۳۲۶

۳ - بارمعیشت

بقیه فهرست در قسمت دوم

قسمت دوم

مقدمه

صفحه ۲۸ تا ۳۲

نیروی انسانی و تشکیلات بهداشتی در رمانی استان گیلان

بر حسب شهرستانهای ده گانه استان

۳۷ تا ۳۲	از صفحه	۱ - شهرستان رشت
۴۰ تا ۳۷		۲ - شهرستان لاهیجان
۴۳ تا ۴۰		۳ - شهرستان لنگرود
۴۶ تا ۴۳		۴ - شهرستان بندر پهلوی
۴۹ تا ۴۶		۵ - شهرستان رودسر
۵۱ تا ۴۹		۶ - شهرستان هشترطوالش
۵۴ تا ۵۱		۷ - شهرستان آستارا
۵۷ تا ۵۴		۸ - شهرستان فومن
۵۹ تا ۵۷		۹ - شهرستان صومعه سرا
۶۲ تا ۵۹		۱۰ - شهرستان رودبار
۶۵ تا ۶۲		۱۱ - جد اول نیروی انسانی - درمانگاهها و بیمارستانها

۶۸ تا ۶۵	صفحه	۱۲ - اداره سپاه بهداشت
۷۰ تا ۶۸		۱۳ - منابع و مآخذ
۷۲ تا ۷۰		۱۴ - یحش کوتاه پیرامون مسائل بهداشتی گیلان
۷۶ تا ۷۳		۱۵ - نتیجه و پیشنهاد

مقدمه

روزگاری بود که مردم مملکت مانقنهایتوجهی بامور بهداشت و درمان و

سازمانهای وابسته بآن نداشتند بلکه با نام آنها نیز انس و الفت نداشتند .

از سال ۱۳۲۰ که هسته اصلی و اولیه تشکیلات بهداشتی درمانی در کشور *Ref*

بوجود آمد بتدریج فعالیتهای شایانی برای عرضه کردن و آموزش مردم از طرف

متخصصین فن و کارشناسان امور بهداشتی همزمان با گسترش و تعمیم مراکز -

مختلف بهداشت و درمان در سراسر مملکت آغاز شد تا آنجائیکه امروزه کمتر کسی

است که بی با اهمیت بهداشت و سلامت خود نبرد و اعتقاد به لزوم توسعه -

روزافزون آن نداشته باشد .

بدون تردید بوجود آوردن این اعتقاد در مردم کار آسان و ساده نای

نبوده بلکه حاصل سالها تلاش و پیگیری اساتید فن بامور بهداشتی بوده تا

جائیکه امروزه در نتیجه این کوششهای شمر بخش اکثر بیماریهای قابل پیشگیری

ریشه کن گردید و هر شد جمعیت با تمام فعالیتهای کنترلی آن بعمل آمده و

میآید در حال تزايد است و همین امر موجب شده که کارشناسان امور جمعیت

هشدارى بمقامات ذیصلاح ممالک در مورد خطرات و عواقب این افزایش

جمعیت که خود ناشی از بالا رفتن سطح بهداشت و جلوگیری از مرگ و میرودرمان

بیماران گردیده بدهند . استان گیلان نیز که در این مختصر نیروی انسانی -
 بهداشتی درمانی آن بررسی گردید تا زاین پیشرفتهایی نصیب نماند مویوضوح
 میتوان در تمام شئون اجتماعی آن کارهای بهداشتی چشمگیری که انجام یافته
 و خود ثمره تلاش روز افزون و شبانه روزی مقامات و دستگاہهای بهداشتی درمانی
 این سامان است لمس کرد که امید است توانسته باشم در این مجموعـه ناچیز
 مبین آن باشم و اگرچه این مختصر نمی تواند گویای آنچه انجام شده است -
 باشد و از عان مینمایم که بررسی انجام گرفته خالی از نقص نخواهد بود و لیس
 امید است مورد قبول خوانندگان و راهنمای مختصری جهت پژوهشگرانی باشد که
 در آیند در امر تحقیقات بهداشت و درمان و نیروهای وابستگان قدم بر میدارند .
 بدیهی است در تدوین این رساله هیچوقت تنهانی بود بلکه پیوسته مشمول
 راهنماییهای ارزنده جناب آقای دکتر باسقی استاد محترم دانشکده بهداشت و
 جناب آقای دکتر غفارپور مدبر کل محترم ادار کل بهداشتی استان گیلان و همکاران
 ایشان بود نام و لذای مناسبی نمیدانم که در اینجا مراتب سپاس خود را بحضور
 آنان تقدیم دارم .

قسمت اول

اطلاعات کلی از اوضاع جغرافیائی ، دموگرافی ،

اجتماعی و اقتصادی استان گیلان .

(۱) اوضاع جغرافیائی

۱ - مساحت وحدود : استان گیلان در حدود ۱۴۷۱۱ کیلومتر مربع مساحت دارد و بین ۳۶ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۲ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۴۳ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته . گیلان مرطوبترین منطقه سواحل جنوبی بحر خزر است . جمع - باران سالیانه حداکثر به ۲۰۸۹ میلیمتر میرسد . این استان از طرف شمال به ~~کشور اتحاد جماهیر شوروی و روسیه~~ دریای مازندران ، از مشرق به استان مازندران از جنوب به استان مرکزی و از مغرب به استان آذربایجان شرقی و استان زنجان محدود میباشد . اعتدال تقریبی سرمای سالیانه در بهمن ماه ۷/۳ در آستارا و تعادل گرمای سالیانه در مرداد ماه آستارا ۹/۴ و در پهلوی اعتدال تقریباً سرمای بهمن ماه ۸/۳ و تعادل گرمای سالیانه در مرداد ۵/۲۵ و در - نوشهر سرما ۸/۹ و گرما ۲۵/۶ و در گرگان گرما ۲۸/۷ و سرما ۱۰ میباشد .

(۱)

مرکز استان گیلان شهر رشت و کل استان شامل ده شهرستان بشرح

زیر میباشد :

شهرستانهای :

رشت ، لاهیجان ، بندر پهلوی ، رودسر ، طوالش ، فومن ، لنگرود .

۱ (توضیح : در شهرستان نوشهر و گرگان جزء استان مازندران میباشد)

صومعه سرا ، آستارا و رود بار است .

۲ - اوضاع و مشخصات طبیعی : استان گیلان قسمتی از جلگه‌های ساحلی دریای خزر و کوهپایه‌های طولانی البرز را در بر دارد سلسله جبال البرز با ارتفاع متوسط سه هزار متر موازی با ساحل دریای خزر مانند دیواری عظیم منطقه گیلان را احاطه نموده فقط در قسمت مرکزی که بوسیلهرود خانه عظیم سفید رود گتنها مدخل طبیعی منطقه است ایجاد شد رود مسیر آن جاده اسفالت تهران گیلان احداث گردیده است .

هرچند قسمت‌های شمالی استان نزدیکتر می‌شویم از قسمت‌های پوشیده از جنگل کاسته شده و به مزارع برنج و چای و توتون تبدیل میگردد ولی ارتفاعات غالباً مستورا از جنگلهای سرسبز و خرم میباشد . ارتفاع سلسله جبال البرز در منطقه گیلان بین ۳۰۰۰ تا ۳۵۰۰ متر میرسد و مهمترین قله کوه‌های گیلان عبارتند از : درفک با ۳۵۰۰ متر خشچال با ۳۶۰۰ متر سماکوبار ارتفاع ۳۲۵۰ متر و شاه معلم با ارتفاع ۳۰۹۶ متر .

۳ - آب و هوا : شرایط مربوط به عرض جغرفیائی و وجود دریای مازندران ورشته کوه‌های البرز که همچون حصاری مرتفع حد فاصل بین جلگه‌های پست شمال و فلات مرکزی قرار گرفته موجب گردید که بخار آب حاصل از تبخیر دریا به

قسمتهای مرکزی ایران کمتر انتقال یافته باعث ازدیاد بارندگی بویژه در این استان و بالنتیجه موجب ازدیاد رطوبت نسبی گردد .

وزش باد در گیلان ازدیاد جهت شمال و جنوب میباشد . باد های شمالی موجب انتقال رطوبت دریای خزر به گیلان گردیده و چون سلسله جبال البرز مانع خروج آن میشود در اثر ورودت در نقاط مرتفع تبدیل به باران میشود که بارانهای حاصله در ۳۸ رودخانه بزرگ و کوچک این استان جاری میگردد و بجز رودخانه بزرگ سفیدرود که منشأ و سرچشمه آن از کوههای کردستان و آذربایجان است سایر رودخانه ها از ارتفاعات جنوبی گیلان سرچشمه میگیرند و عمگی پس از مشروب ساختن اراضی زراعتی مازاد آن یا بمرداب یا دریا میریزند یا در باطلاحها وریگزارها فرو میرود .

۴ - رودخانه ها : مهمترین رودخانه های استان عبارتند از : سفیدرود که از جمله از طولیترین رودخانه های کشور است از ارتفاعات سپند در کردستان و آذربایجان سرچشمه گرفته و در فصل بهار که موقع ذوب برف است این رودخانه غالباً پرآب و زمانی طغیانی است . رودخانه های مهم دیگر عبارتند از : پل رود ، سلمان رود ، ماسال گرگان رود و سفارود . در مورد بحر خزر باید

گفت که در کتب قدیم به نام دریای گرگان عازند را نام معروفست و اروپاییان آنرا کاسپین نامید هاند . بحر خزر بزرگترین دریاچه جهان است و بالغ بر ۶۶۶۹۳ کیلومتر مربع مساحت دارد . محیط آن در حدود سه هزار کیلومتر است که ۹۰۰ کیلومتر آن در سواحل کشور ایران است و بقیه در مجاورت کشورهای اتحاد جماهیر شوروی قرار دارد . سطح این دریا ۲۶ متر پست تر از اقیانوس ما است و عمیقترین نقطه آن ۹۷۲ متر می باشد . به مرور زمان از وسعت آن کاسته شد و بطوریکه اسکله های بنادر شمال در اثر پایین رفتن آب بهمدامدستی قابل استفاده نیست طول شمالی جنوبی بحر خزر ۱۲۶۰ کیلومتر عرضترین منطقه اش ۱۵۰۰ کیلومتر و کمترین عرض آن ۲۰۰ کیلومتر می باشد .

(دوم) اطلاعات دموگرافیک

۱ - جمعیت :

استان گیلان در سرشماری ۱۳۴۵ دارای ۱۵۹ ۱۲۹۴ نفر بوده که از اینمده ۱۲۹۱۱۵۹ نفر دارای محل سکونت ثابت و حدود سه هزار نفر بقیه جمعیت متحرک بود هاند .